Kancelaria Prezesa
Rady Ministrów

Sekretarz Stanu
Zastępca Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Jakub Stefaniak

DSP.INT.4513.29.2026
Warszawa, 07 września 2026 r.

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

z upoważnienia Prezesa Rady Ministrów Donalda Tuska, w odpowiedzi na oświadczenie Pana Senatora Aleksandra Szweda złożone podczas 64. posiedzenia Senatu RP w dniu 6 sierpnia 2026 r., przekazuję poniższe informacje.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej uznaje pielęgnowanie pamięci o powstaniu warszawskim, jego uczestnikach oraz wszystkich ofiarach niemieckiej okupacji za jeden z podstawowych obowiązków państwa polskiego. Prezes Rady Ministrów wielokrotnie podkreślał, że nie ma dobrej przyszłości bez świadomości tego, czym była przeszłość oraz jakie zobowiązania z tej przeszłości wynikają dla współczesnego państwa.

Nieuprawnione jest natomiast utożsamianie nieobecności Prezesa Rady Ministrów podczas określonego wydarzenia rocznicowego z brakiem szacunku dla powstańców warszawskich i ofiar niemieckich zbrodni. Prezes Rady Ministrów zawsze stara się czcić rocznicę Powstania Warszawskiego w sposób godny i niebudzący niczyich pretensji.

Premier Donald Tusk unika sytuacji, w których jego obecność mogłaby zostać wykorzystana jako pretekst do zachowań zakłócających uroczysty i wspólnotowy charakter rocznicy. Celem takiego postępowania nie jest unikanie oddawania hołdu bohaterom, lecz ochrona powagi uroczystości i godne uczczenie rocznicy, bez przyczyniania się do sytuacji, które mogłyby prowadzić do politycznych sporów lub zakłócania uroczystości.

Stanowisko to wynika również z doświadczeń wcześniejszych obchodów, podczas których dochodziło do zachowań agresywnych i obraźliwych, także wobec śp. Władysława Bartoszewskiego – uczestnika konspiracji, więźnia Auschwitz i jednej z osób szczególnie zasłużonych dla zachowania pamięci o II wojnie światowej. Tego rodzaju incydenty nie służą ani powstańcom, ani godnemu przeżywaniu rocznicy.

Działania rządu na rzecz pamięci o Powstaniu Warszawskim mają charakter stały i instytucjonalny. Od 2025 r. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego współprowadzi Muzeum Powstania Warszawskiego, przeznaczając na jego działalność co najmniej 2 mln zł rocznie oraz 100 mln zł na rozbudowę placówki. Resort wspiera również

+48 22 694 75 31
sekretariatDSP@kprm.gov.pl
gov.pl/premier

Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

opiekę nad miejscami pamięci oraz projekty edukacyjne i badawcze dotyczące dziedzictwa narodowego. Działania te realizują zasadę wyrażoną przez Prezesa Rady Ministrów, że „nie ma dobrej przyszłości bez świadomości, czym była przeszłość i co należy do nas w związku z tą przeszłością".

Stanowisko Polski dotyczące strat poniesionych w wyniku niemieckiej agresji i okupacji pozostaje jednoznaczne. Polska nie otrzymała zadośćuczynienia odpowiadającego skali strat ludzkich, materialnych, terytorialnych i kulturowych poniesionych podczas II wojny światowej. Jak podkreślał w swoich wypowiedziach Prezes Rady Ministrów *Polska nie otrzymała zadośćuczynienia za straty i zbrodnie z czasów II wojny światowe*j.

Polska nie uznaje również, aby zrzeczenie się reparacji dokonane w latach pięćdziesiątych mogło być traktowane jako akt zgodny z wolą narodu polskiego. W ówczesnych warunkach politycznych państwo polskie nie miało możliwości podejmowania w pełni suwerennych decyzji w tej sprawie.

Nie można również pominąć faktu, że stanowisko o formalnym zamknięciu sprawy reparacji było prezentowane przez rząd z udziałem Prawa i Sprawiedliwości. W odpowiedzi z 28 listopada 2006 r. na interpelację posła Janusza Dobrosza, podpisanej przez ówczesną minister spraw zagranicznych Annę Fotygę, wskazano, że przeważające stanowisko polskiej doktryny prawa międzynarodowego nie pozostawia wątpliwości co do faktu zrzeczenia się przez Polskę reparacji od Niemiec. W dokumencie stwierdzono wprost, że „problem realizacji uprawnień reparacyjnych Polski od Niemiec jest już zamknięty", a następnie zaznaczono, iż było to ostatnie stanowisko rządu w tej sprawie. Okoliczność ta ma istotne znaczenie dla oceny zawartej w oświadczeniu sugestii, jakoby to obecny rząd odstąpił od działań na rzecz uzyskania reparacji, ponieważ formalnoprawne stanowisko o zamknięciu tej kwestii było oficjalnie prezentowane również przez poprzedni rząd z udziałem Prawa i Sprawiedliwości.

Jednocześnie należy odróżnić niezmienną ocenę moralną i historyczną od formalnoprawnego stanu sprawy. Strona niemiecka informuje, że uznaje kwestię reparacji w znaczeniu formalnym i prawnym za zamkniętą, powołując się na wcześniejsze decyzje oraz zobowiązania międzynarodowe. Nie oznacza to jednak, że rząd polski odstąpił od działań na rzecz naprawienia krzywd, upamiętnienia ofiar oraz uzyskania konkretnych form zadośćuczynienia.

Rząd prowadzi rozmowy ze stroną niemiecką dotyczące w szczególności bezpośredniego wsparcia dla żyjących jeszcze polskich obywateli, którzy byli ofiarami niemieckiej okupacji. Według przywoływanych przez Prezesa Rady Ministrów szacunków Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie" grupa ta liczy obecnie około 50 tysięcy osób. Premier jednoznacznie wskazał stronie niemieckiej na konieczność podjęcia szybkich decyzji, podkreślając, że czas na udzielenie realnego wsparcia tym osobom jest ograniczony. Zapowiedział również, że w przypadku braku jednoznacznej i odpowiednio szybkiej deklaracji strony niemieckiej rozważone zostanie zaspokojenie tej potrzeby przez Polskę z własnych środków.

Rozmowy obejmują ponadto działania związane z upamiętnieniem polskich ofiar, w tym inicjatywę utworzenia w Berlinie miejsca pamięci oraz Domu Polsko-Niemieckiego. Intencją rządu jest poszukiwanie rozwiązań, które będą odpowiadały polskim oczekiwaniom, ale nie będą prowadziły do instrumentalizowania historii ani do kolejnych konfliktów dyplomatycznych. Celem jest osiąganie konkretnych rezultatów w sprawach dotyczących naprawienia krzywd i zachowania pamięci.

Elementem tych działań jest także odzyskiwanie polskiego dziedzictwa kulturowego. Strona polska przedstawiła listę dokumentów, zabytków, artefaktów i dzieł sztuki, których zwrotu oczekuje. Przekazanie Polsce 73 cennych dokumentów historycznych stanowi wymierny rezultat prowadzonych rozmów, a deklarowana przez stronę niemiecką gotowość do kolejnych zwrotów otwiera możliwość dalszych działań restytucyjnych.

Rząd wskazuje również, że odpowiedzialność Niemiec za bezpieczeństwo Polski i całego kontynentu europejskiego ma istotne znaczenie w kontekście historycznych doświadczeń naszego kraju. Zaangażowanie Niemiec w zapewnienie bezpieczeństwa Europy oraz rozwój współpracy obronnej nie zastąpi zadośćuczynienia za straty poniesione w latach 1939–1945, ale może stanowić jeden z praktycznych wymiarów odpowiedzialności wynikającej z historii.

Polityka rządu łączy obronę prawdy historycznej oraz pamięci o ofiarach z dążeniem do uzyskania konkretnych rezultatów: wsparcia żyjących poszkodowanych, odzyskiwania dóbr kultury, godnego upamiętnienia ofiar oraz budowania trwałego bezpieczeństwa Polski.

Z wyrazami szacunku

Jakub Stefaniak
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

+48 22 694 75 31
sekretariatDSP@kprm.gov.pl
gov.pl/premier

Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa